

THE EFFECTS OF THE COVID-19 PANDEMIC OUTBREAK ON THE MUSIC PREFERENCES OF HEALTHCARE PROFESSIONALS

Mehmet Emin ŞEN*¹
Hilal KAYABAŞ**

*Dr. Öğr. Üyesi, İnönü Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Müzik Bilimleri Bölümü
**Yüksek Lisans, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Abstract

It is an undoubted reality that the Covid-19 pandemic outbreak we are in has devastating effects in political, economic and social areas, especially in human health. Undoubtedly, healthcare professionals are at the forefront of those fighting against this epidemic on the front line.

In this process, which has been deeply affected by every segment of the society and has been fighting the epidemic for more than two years, healthcare professionals working in the front stages are the most affected group in the social structure. This study, conducted with the doctors and nurses of Inonu University Turgut Ozal Medical Center, in which the effects of the epidemic process on the music preferences of healthcare professionals were investigated, is aimed at determining the situation and exhibits a descriptive feature. In the study, a more comprehensive opinion on the subject was tried to be obtained by applying personal interviews as well as semi-structured questionnaires to 56 samples. It is among the findings that the majority of healthcare professionals are emotionally affected in this process, and their auditory world and musical tastes have changed.

Keywords: Healthcare Professionals, Music Preference, Pandemic Outbreak

COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNİN SAĞLIK ÇALIŞANLARININ MÜZİK BEĞENİLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Özet

İçinde bulunduğumuz Covid-19 pandemi sürecinin dünya çapında başta sağlık olmak üzere siyasal, ekonomik ve sosyal alanlarda yıkıcı etkileri olduğu şüphe götürmez bir gerçekliktir. Bu salgına karşı en ön cephede savaş verenlerin başında kuşkusuz sağlık çalışanları gelmektedir.

Toplumun her kesiminin derinden etkilendiği ve iki yılı aşkın süredir salgınla mücadeledeki bu süreçte, ön saflarda görev yapan sağlık çalışanları toplumsal yapıda en çok etkilenen grup olarak karşımıza çıkmaktadır. Salgın sürecinin sağlık çalışanlarının müzik beğenilerine etkilerinin araştırıldığı İnönü Üniversitesi Turgut Özal Tıp Merkezi doktor ve hemşireleri ile yapılan bu çalışma, durum tespiti yapmaya yönelik olup betimsel bir özellik sergilemektedir. Araştırmada, kişisel görüşmeler ve bunun yanı sıra ulaşılabilen 56 örnekleme yapılandırılmış anket uygulanarak konuya yönelik daha kapsamlı bir görüş elde edilmeye çalışılmıştır. Araştırma sonuçlarından birkaçı sıralanacak olursa: Sağlık çalışanlarının büyük bir bölümünün bu süreçte duygusal olarak etkilendiği, işitsel dünyasının ve müzik beğenilerinin değiştiği elde edilen bulgular arasındadır.

Anahtar Kelimeler: Sağlık Çalışanları, Müzik Beğenisi, Pandemi Süreci

1. Giriş

Toplumlar ilk insanın varoluşundan itibaren belirli popülasyonlar içerisinde yaşamlarını sürdürmektedirler. İnsanlar içinde buldukları toplumun etik ve ahlaki kurallarına uyum sağlamak durumundadırlar. Bu koşullar çerçevesinde her insan ırk, din ve dil ayrımı gözetmeksizin eşit haklara sahiptir. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi 25. maddesinde sağlık hakkı, temel insan haklarından biri olarak kabul edilmiştir. Buna göre sağlık hakkı "gerek kendisi gerek ailesi için yiyecek, giyim, konut, tıbbi bakım gerekli sosyal hizmetler de dahil olmak üzere sağlık ve refahını sağlayacak uygun yaşam düzeyine ve işsizlik, hastalık, sakatlık, yaşlılık veya

¹ Sorumlu yazar E-mail: mehmet.sen@inonu.edu.tr / Doi: 10.22252/ijca.1094493

geçim olanaklarından kendi iradesi dışında yoksun bırakacak başka durumlarda herkesin sahip olması gereken güvence hakkı” şeklinde tanımlamıştır (Er, 2008: 31).

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) sağlığı, sadece hastalık ve sakatlık durumunun olmayışı değil, kişinin beden, ruhen ve sosyal yönden tam bir iyilik hali² şeklinde tanımlamaktadır. Tarihte kara veba, kolera, tifüs ve İspanyol gribi gibi son olarak ise Aralık 2019 tarihinde Çin’in Hubei bölgesinin başkenti olan Wuhan’da çıkan Covid-19 pandemisi süreci diğer adıyla *Koronavirüs Pandemisi* tüm dünyayı etkisi altına alarak insanlık tarihindeki toplumsal yapıyı derinden etkilemiştir. İnsanın şu ana kadar sayısı milyonları bulan kayıplar vererek geçirdiği bu dönem birçok kısıtlamayı da beraberinde getirmiştir. Sıkı temas koşullarının maksimum seviyede uygulandığı bu sürecin olağan dışı çeşitli düzeylerde ve şekillerde psikolojik olarak yıkıcı yıpratıcı etkileri olmuştur. Kişinin kendisini ve diğer toplum üyelerini korumak amaçlı temas önlemleri insan özgürlüğünü sekteye uğratmıştır.

Yaşama haklarımızın başında gelen sağlık, sözü edilen süreçteki belirlenen kurallar dahilinde yasaklar özelinde sağlık çalışma alanına etkisi yadsınamaz bir gerçekliktir. Yeni toplumsal yaşantıda sağlık çalışanları iş yükü fazlalığı ve uzun çalışma saatleri ile hizmet vermeye devam etmektedir. Kişiler daha fazla bireyselleşmeye başladığında toplumdaki birçok yapısal öğede etkilenmektedir. Sağlıklı olmak toplumdaki bireylerin fiziksel olarak vücudunun ve akli olarak ruhunun iyi ya da kötü olması halidir. Ruhun iyilik halini etkileyen pozitif unsurlardan biri de müziktir. Müzik her alanda kuşaktan kuşağa aktarılan duygu ve düşüncelerimizin kültür yaşanmışlıklarındaki birikimidir. Kendi sesimizle başlayıp bir ötekine iletme sanatıdır.

Müzik gibi bir fenomen toplumsal sosyolojik algıda duyumsal güzelliği ortaya koymaktadır. İletişimde bir dildir ve herhangi bir dil-tavır değişikliğini anlamak için müziğe bakmak önemlidir. Müziğin duyguları yansıttığı görüşü geçmişten beri var olan bir düşüncedir. Bu düşünce doğrultusunda bakıldığında, müzik duygularla ilişkilendirilebilen bir sanattır. Müziğin duygular ile ilişkisini diğer sanat alanlarından farklı kılan özelliği ise müziğin gözle görülmeyen yapısıdır (Şen, 2016: 76). Gözle görülemeyen bu fenomen sesimizle başlayıp dış dünya ile ilişkisinde ve özelinde imgesel olarak zaman-mekan-tını fark etmeksizin hayal gücümüzü harekete geçirebilme gücünden kaynaklı olarak süreklilik özelliği taşımaktadır. Bu yönüyle her tarihsel dönem, müziğe oldukça farklı bir gerçeklik atfetmiştir. Uygarlığımız içerisinde müzik teriminden ne anlaşıldığının ilk keşfi, daha özgül ve müzikal estetiğin ne olduğuyla ne olduğuyla sınırlandırılmış bir disipline aydınlatıcı bir ilk bakışı temsil eder. Nitekim, müzikal estetik, katı terimlerle tanımlanacak bir disiplin değildir. Her şeyden önce felsefi cephenin bileşenlerinden yalnızca birini oluşturduğu disiplinlerarası düşüncelerin bir bileşimidir (Fubini, 2006: 19).

Estetik öncelikle sanata değil, bütün insani algı ve duyumsal alana gönderme yapan duyarlık bilimidir (Eagleton, 2010: 31). Keskin kıvrımları, ince ayırımları, kulağa hoş bir tını olarak gelen veya gelmeyen, güzeli çirkinden ayırma hissini veren duygu beğenidir. Beğeni zevk ile özdeşleştiği için estetik kaygı içerisinde barındırmaktadır. Antik Yunan kökenli aisthesis sözcüğünden gelen estetik, güzelliği konu alan, güzellikle ilgili kavramları araştıran bir disiplin olarak insandan bağımsız veya insan yapımı dünyada bulunan fenomenlerin güzellikle ilgili değer, tavır ve hazlarını analiz eden felsefe bilimidir (Cevizci, 2013: 587). Estetik bilimi ilk olarak G. Baumgarten’in Aesthica isimli eserinde amacı sanatta güzeli aramak olan bir kavram şeklinde tanımlanmaktadır (Tunalı, 2012: 13). Hegel’e göre ise estetik, duyunun ve duygunun bilimidir. Hegel, bu düşünceden hareketle estetik bilimini sanat felsefesi ya da güzel sanat felsefesi olarak adlandırmayı uygun bulmuş fakat estetik isminin yaygınlığından dolayı çalışmalarında estetik kavramını kullanmıştır (Hegel, 2011: 7). Sanat felsefesi yönüyle güzellik olgusunu ve güzelliğin insan üzerindeki etkilerini konu olarak irdeleyen felsefe dalı (Say, 2005: 555) olarak tanımlanan estetik, subjektif olarak değerlendirilse de genel olarak savunulan düşünceye göre müzik kültürünün ve beğenisinin algılanmasında ve belirlenmesinde en önemli etkidir.

Müziğin evrenselliği, bütünselliği ile iyileştirici etkisi toplumu ve toplumdaki bireyin bir olgu verisi olarak duygusal durumunu aktarmasındaki becerisini anlamaya yönelik bir grafik eğrisidir. Günümüz dinamiklerine bakıldığında tarihte birçok salgın sürecinden geçen insanlık bugün ise toplumsal konjonktürde psikolojik yıpratıcı bir süreç olan Covid-19 pandemisi ile savaşmaktadır. Mücadele içinde olduğumuz bu dönemde sağlık çalışanlarının vücudunun ve ruhunun iyi ya da kötü olma hali kritik konudur. Toplumsal konjonktürde en ön cephede olan sağlık çalışanlarının müziksel beğenileri üzerinden yapılan bu çalışma, incelenecek örneklem grubunun yoğun stresli süreçlerin müzikal beğenileri üzerine olan etkilerini ve değişikliklerini anlamaya yönelik olup aktif olarak sürekli çalışma durumlarının müziksel beğenileri üzerindeki değişkenleri ruhsal kaygı boyutu tabanlı ortaya koymayı amaçlamaktadır. Her alanda duraksama

² <https://tr.m.wikipedia.org>

geçirdiğimiz bu dönem müziğin duygularla olan bağıını sarsmış, beğenide olan algı biçimlerini yeni formlara dönüştürmüştür. Yeni formların bireysel olarak çatlak oluşturup ruhun müziksel olarak doyum düzeyini kırmış, yeni oluşan müzik dinleme eyleminin yerine fiziksel yorgunluğu gidermek olarak kısa zaman dilimleri gelmiştir.

Makineleşmeden itibaren hızla gelişmeye devam eden teknoloji sanal müzik dinleme şekliyle hızlı bir yol haline gelmiştir. Bu elitist popülasyonda duyulara hitap eden müzik kişisel beğenme düzeyinde Covid-19 pandemi dönemi içerisinde sekteye uğrayarak değişkenlik göstermiştir. Halen devam eden bu süreçte sağlık çalışanları uzun saatler sıkı temas kuralları, yoğun bakımlardaki çalışma yıpranmışlıkları, virüse yakalanma durumları ve aile üyelerine virüsü bulaştırma kaygısı, hijyen önlemleri ve iletişim aracı olarak telefonlarına dokunamama ile müziksiz bir hayatın olmadığı evrende sessizleşmeye başlamışlardır. Kültürel olarak oluşan bu zemin, sinir sistemi üzerine etki edip beğenilerdeki doyum durum algısını değiştirmiştir. Çalışanların enstrüman eğitimine yönelik merakları sınırlı kalmış, müziksel doyum hazlarının lüks olduğu bir döneme girmişlerdir. Beğeni düzeyindeki bu kaygı hızla artan bir ivme kazanırken oluşan bu zeminde tanı ve tedavi kısmında yer alan doktor ve hemşireler genel görüş olarak kişisel görüşmelerden elde edilen müzik dinlemenin rahatlatıcı, kaygı giderici ve günlük yaşantıdaki olumsuzluklardan kaçış biçimi olduğunu ifade etmişlerdir.

İnsanların maddiyat ve maneviyat arasında bir denge kurmaları için sanat ve sanatın boyutlarından biri olan müzik, sanatsal ve estetik işlevi ile bu görevini yerine getirmeye hazırdır. Bu yönüyle bakıldığında da dinlediğimiz müziklere karşı seçici davranmanın, ruhumuza uygun, ruhu okşayan eserlerini tanımanın, keşfetmenin önemi ortaya çıkmaktadır (Şen, 2016: 3). Kopma ve kırılma noktasında olan sağlık çalışanları için Covid-19 pandemi süreci bu anlamda müziksel beğenileri değiştirmiştir. Özeldir ihtiyaçları olan müziğe giderek yabancılaşmaya başlamış temas ve zaman kısıtlamasından dolayı dinledikleri müzik türleri dışına çıkmaya başlamışlardır. Hüzün, coşku, sevinç, mutluluk ve paylaşmak gibi birçok duyguyu geride bırakarak sessizliğin ve yoğun iş yükünün ağırlığı ile baş başa bırakılmışlardır. İnatla yaşama arzusunu tetikleyen müzik coşkusu, olması gereken yerini sadeliğe genel geçer bir boşluğa bırakmıştır. Otonom sinir sistemine etki eden müzik kişinin dinleme etkinliğindeki beğeni düzeyine göre dinlendirici, rahatlatıcı, yüksek tempolu, klasik fark etmeksizin gerginlik hissini azaltmaktadır. Bireysel olarak görecelik içermekle birlikte, görme işitme becerilerindeki odak nokta duyum ve algıdır. Bir müziği niçin dinleriz? Ondan haz duymak için mi yoksa müzik eğitimimizi arttırmak için mi? Eğer salt haz duymak, estetik haz duymak ereği ile bir müzik yapıtını dinliyorsak, o zaman böyle bir tavrın ereği kendi içinde bulunur ve onun auto-telos'u vardır anlamı taşımaktadır. Yok diğer amaçlar için dinliyorsak o zaman erek, estetik tavrın dışında bulunan bir erek olmuş olur ve böyle bir tavır estetik olma niteliğinden yoksundur (Tunalı, 2012: 25).

Her uygarlığın kültürlenme yolunda geçirdiği süreçlerinden biri iletişimde beceri kurma olarak düşünülmelidir ki iletişim kurmak, ilk insanın var oluşundan itibaren ses ile mümkün olabilmıştır. Fakat ses tek başına yeterli olmadığından duygu durumunun dışarı aktarımındaki faktör bir ötekine iletmek olan, özel kültürel yaşanmışlığı gösteren tek gövde müziktir. Duygu durumlarını aktarmadaki yaşanan süreçte oluşan sağlık çalışanlarının müzikal tavır değişikliğini anlamlandırmaya yönelik oluşturulan ve yeni sorunsallara tanım kazandırmak adına yapmış olduğumuz bu çalışma, dünya genelinde sağlık çalışanları ile ilgili çeşitli çalışmalar yapılsa da Türkiye özelinde müzik beğenisi yönüyle bir ilk olarak okunmalıdır.

2. Yöntem

İçinde bulunduğumuz Covid-19 pandemi sürecinin dünya çapında başta sağlık olmak üzere siyasal, ekonomik ve sosyal alanlarda yıkıcı etkileri olduğu şüphe götürmez bir gerçekliktir. Bu salgına karşı en ön cephede savaş verenlerin başında kuşkusuz sağlık çalışanları gelmektedir. Süreç içerisindeki çalışma saatlerinin artışı, mesai ve nöbetlerde geçirilen süre içindeki yoğun iş yükü fazlalığı gibi birleşenlerin olumsuz olarak bir araya geldiği dönem, sağlık çalışanları için dinlenmenin lükse, sohbetin sessizliğe, duyguların karamsarlığa, zamanda kazandığı ivme ile yükselen çalışma temposuna dönüşmüştür. Bu durum ise sağlık çalışanlarının yaşantılarına olumsuz olarak yansımaktadır. Covid-19 pandemi sürecinin sağlık çalışanlarının müzikal beğenilerine etkilerinin araştırıldığı çalışma, bu konuya yönelik tespitler yapmayı amaçlayan nitel bir araştırmadır. Araştırmanın konuya yönelik tespitleri açısından ise önem taşıdığı düşünülmektedir. İnönü Üniversitesi Turgut Özal Tıp Merkezi'nde görev yapmakta olan ve araştırma sürecinde görüşme yapılan 30 doktor ve 26 hemşire olmak üzere toplam 56 sağlık personeli araştırmanın örneklem grubunu oluşturmaktadır. Durum tespiti yapmaya yönelik betimsel bir özellikte hazırlanan çalışmada anket, içerik analizi, yazılı ve dijital kaynak taramasının yanı sıra örneklem grubu ile kişisel görüşmeler de yapılarak konuya yönelik daha kapsamlı bir görüş elde edilmeye çalışılmıştır.

3. Bulgular ve Yorum

Araştırma verilerinin elde edilmesinde kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme soruları örneklem grubuna uygulanarak elde edilen veriler ışığında sağlık çalışanlarının pandemi sürecinde müziksel beğeni durumlarındaki değişiklikler bu bölümde anlamlandırılmıştır. Çalışmanın konusunu oluşturan örneklem grubunun mesleklere göre dağılımları Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1. Örneklem Grubunun Mesleklere Göre Dağılımı

Yanıtlar	Frekans	Değer %
Doktor	30	54
Hemşire	26	46
Toplam	56	100

Tablo 1 incelendiğinde araştırma anketini 56 katılımcı yanıtlamıştır. Örneklem grubunda ulaşılan sağlık personelinin görev dağılımı oranları %54 doktor ile %46 hemşire şeklindedir.

Tablo 2. Pandeminin Sağlık Çalışanlarının İş Hayatı Çalışma Koşullarına Etkisine İlişkin Görüşler

Yanıtlar	Frekans	Değer %
Evet	56	100
Hayır	0	0
Toplam	56	100

Pandemi süreci iş hayatınızdaki çalışma koşullarına olumsuz yansıdı mı? sorusuna sağlık çalışanlarının tamamının Evet olarak cevap vermesi dikkate alınması gereken bir problemin temelidir. Tablo 2'de sorulara alınan yanıtlar ve kişisel görüşmeler doğrultusunda sağlık çalışanlarının tamamının çalışma saatlerinin 24 saat bazlı olarak işte kalma sürelerinin arttığı tespiti yapılmıştır. Ulaşılan kişi sayısı doğrultusunda sağlık çalışanlarının algılarını etkileyen birçok değişken olsa da yapısal olarak bulunulan ortamın kurallarına uymak öncelik kazanmaktadır. Hasta merkezli çalışılan sistem yüksek oranda temas kuralları ve minimum oranda enfeksiyon şartları demektir. Enfeksiyondaki bulaş seviyesini önlemek adına prensipte sürekli uygulanan teknikler gündemde olan Corona virüsün etkisi ile bir üst düzeye taşınmıştır. Birçok enfeksiyonun damlacık yolu ile bulaştığı gerçeği ile beraber hayatlarına maske, siperlik, bone ve tulumlar girmiştir. İnsanın psikolojik olarak rahatlamasını sağlayan dinlenme durumu, sağlık çalışanları için ruhu yansıtan karmaşık bir yapı taşı olmuştur. İş ortamında yaşanan yoğun iş yükü, mekan ve zaman fenomeni farklılaşan ruh hallerine dönüştürmüştür. Sıkı temas koşullarını üst düzeyde uygulayan çalışanların ulaşılabilir alanda telefon, laptop ve bilgisayar gibi teknolojik aletlere temas önlemleri kaynaklı aktif kullanamama sebepli buldukları iş ortamlarında müzik dinleme süreleri kısıtlı kalmıştır. İnsan sağlığında önemli bir faktör olan cerrahi uygulamalar ise sağlığın ayrılmaz bir parçasıdır. Güzelin gölgelenip ışıkların kapandığı, seslerin kısıtlı olduğu duygu ve düşünceleri düşündüğümüzde, iletişimdeki ilişkilerin kısıtlı olduğu zamanlar hayal edildiği ortamın ahenginde ihtiyaç duyulan müzikten başkası değildir. Bu yüzdendir ki cerrahi operasyonlar olurken operasyonları yapan ve yardımcı olan ekibin müzik dinleme etkinliği ortamdaki tansiyonu düşürdüğü, gergin ortamı yok ettiği ve kaygı düzeyini azalttığı ulaşılan sonuçlardandır. Çoğu zaman dinlenen müzik tarzı seçiminin, anestezi verilmeden önce hastanın kendi kararına bırakılması ile ortam gerginliğinin sonik olarak yumuşatıldığı elde edilen bulgular arasındadır. Bu yoğun stres ortamında duyulan, hissedilen müziğin olumlu etkileri bireysel olarak ortamda bulunan kişilerin, yüksek oranda endişesiz ve rahat çalışmalarını sağladığı anlaşılmaktadır ki sınır tanımayan müziğin gizemli varlığı, derinliği çalışanların ve hastanın bilişsel düzeyine ve bedensel algılarına etkileri müzik ruhunun anlamlı duygusundan gelmektedir.

Tablo 3. Pandeminin Sağlık Çalışanlarının Günlük Ritüelleri Üzerine Etkisi ile İlgili Görüşler

Yanıtlar	Frekans	Değer %
Evet	52	93
Hayır	4	7
Toplam	56	100

Pandemi sürecinde günlük yaşantınızdaki ritüellerinizde değişiklik oldu mu? sorusuna %93 Evet, %7 Hayır yanıtı alınmıştır. Tablo 3 ve ulaşılan veriler sentezlendiğinde prensip olarak hijyen kurallarını maksimum seviyede tutan sağlık personelinin, birçok aşamada gerek hizmet içi eğitimler dahilinde gerekse lisans eğitimlerinde bu kuralların yer aldığı bilinmektedir. Hitabet sanatı olarak jest ve mimiklerini kullanan insanlar artık maske ile korunmaya, konuşurken sesini ikinci bir kişiye iletmede zorluklar yaşamaya başlamıştır. Geleneksel ritüellerimizden tokalaşma ve sarılma ortadan kalkmıştır. Eski bilinen uygulanan tekniklerle beraber yeni değişkenlerin iç içe yoğunlaşması kaygı düzeyini üst seviyeye taşımıştır. Sağlık çalışanlarının sadece kendilerinden değil çalışma arkadaşlarının ve bireysel olarak kendi ailelerine virüsü taşıma durumları, çalışanları psikolojik yıkıma uğrattığı elde edilen sonuçların bir diğerini oluşturmaktadır.

Tablo 4. Pandemi Sürecinin Sağlık Çalışanlarının Müzikal Dinleme Pratiklerine Etkisi ile İlgili Görüşler

Yanıtlar	Frekans	Değer %
Evet	52	93
Hayır	4	7
Toplam	56	100

Pandemi sürecinde müzikal dinleme pratiklerinizde değişiklik yaşandı mı? sorusuna %93 Evet, %7 Hayır yanıtı alınmıştır. Bu veriler, süreç zarfında sağlık çalışanlarının müzikal dinleme pratiklerinin çok büyük oranda değiştiğini göstermektedir.

Tablo 5. Pandeminin Sağlık Çalışanlarının Müzikal Dinleme Pratiklerini Ne Yönde Etkilediği ile İlgili Görüşler

Yanıtlar	Frekans	Değer %
Halk Müziği	22	42
Rock Müzik	15	29
Klasik Müzik	8	15
Popüler Müzik	7	14
Toplam	52	100

Pandemi süreci müzikal dinleme pratiklerinizi ne yönde etkiledi? Sorusuna verilen yanıtlar Tablo 4'te gösterilmektedir. Örneklem grubundan 4 kişi bu sürecin müzik beğenileri üzerinde etkisi olmadığını belirttikleri için tablo dışında tutulmuştur. Ulaşılan veriler doğrultusunda toplumun bir parçası olan sağlık çalışanları yeni oluşan fraktür zeminde müziksel beğenilerinin yapılan kişisel görüşmeler ile yoğunlaştırıldığında toplamda 52 kişi üzerinden tespitlere gidilerek veri analizi yapılmış ve pandemi öncesine göre değiştiği sonucuna ulaşılmıştır. Tartışmasız yeryüzündeki her canlının ölümü tadacağı gerçeğini bilerek yaşayan insanoğlu için yaşanan acılar kültürel dokudaki bir olgudur. İnsan, bu olguyu ötelenebilir bir gerçek olarak görürken sağlık çalışanları bu acıların tam zamanlı merkezinde canlı tanık olmaktadır. Bu durum

göz önüne alındığında gündelik yaşam için üst düzey psikoloji demektir. Bu psikolojik gerçek Tablo 4 incelendiğinde sağlık çalışanlarının %42 oranında Halk Müziği dinleme etkinliğidir. Dikkat çekici olan, sağlık çalışanlarının gerek kendi aile üyelerinden gerekse yakın çevrelerinden yaşadığı kayıplardan dolayı yaşanan hüznün farklı bir teması olan Türkü dinleme etkinliklerinin arttığıdır. Ölümde hissedilen acıyı gösterme biçimi yöreden yöreye değişen ağız yapısı ile söylenen ağıtlardır. Sessizleşen dünya algısında ağıtsal formlar ile çalışanlar içsel hazzı, dinledikleri türkü ile bütünleştirerek sisteme ve yaklaşıma göre yakılan müzikal ifadelerde bulmuşlardır.

Bazen bir sevginin ifadesi olan romantizme, bazen neşelenmek için bir oyun havasına, bazen de üzüntüyü dile getirmek için bir haykırışı anlatan müzik, her dönemde insan yaşayışından, kültüründen ve duygularından etkilenmiştir (Yurga, 2010: 50). Bu etkilenme düzeyi değişen müzik algılarının teknoloji ile beraber hayata hızlı şekilde karışan, kolay ulaşılabilen müzik türleri anlık mutlulukları karşılamak adına çalışanların kısa dinlenme sürelerinde müzik dinleme tavırlarında oluşan hareketlilik, Popüler Müzik olarak karşımıza çıkmaktadır. Sağlık çalışanlarının Covid-19 pandemi süreci içerisindeki çalışma saatlerindeki artışın ve mesai süresinde geçirilen yoğun iş yükü fazlalığından kaynaklı geçici dünya ile sınırlarındaki anlık kopmaların anlamı, kişisel görüşmelerin değerlendirilmesi ile Tablo 4 incelendiğinde %14 oranında Popüler Müzik ile karşılık bulmaktadır.

Sağlık çalışanlarının bir kısmı ise daha dinlendirici müzikler dinlemektedirler. Tablo 4 incelendiğinde %15 oranında Klasik Müzik dinleme etkinliğini karşımıza çıkarmaktadır. Bu durum, geçen zamandaki sürecin yıpratıcı etkilerini örtmek adına bedensel olarak rahatlama olarak okunabilir. Fakat birçok çalışanın ise elektro gitar tınlarının sert rüzgarından hoşlanmakta olduğu %29 Rock Müzik olarak karşılaşmaktayız. Fırtınalı sert tınların yüksek seste dinlendiği şeklinde verilen cevaplar doğrultusunda kelimelere dökülememiş birçok cümlenin, duygusal olarak müzikal ifade biçimi olduğu görülmektedir. Elbette müzik dinleme etkinliğindeki müzik tarzı bireysel olarak kişiden kişiye çeşitlilik gösterse de bu değişim söylenmemiş birçok sözü, içsel dünyadaki değişimi, etraftaki diğer seslere kendini kapatmayı ve bir çeşit kuralsızlığı ifade ettiğinin en önemli göstergesidir.

Tablo 6. Pandemi Sürecinin Sağlık Çalışanlarının Evde Kalma Süresine Etkisi ile İlgili Görüşler

Yanıtlar	Frekans	Değer %
Evet	52	100
Hayır	0	0
Toplam	52	100

Pandemi sürecinde evde kalma sürelerinizde değişiklikler yaşandı mı? sorusuna Tablo 6 incelendiğinde %100 evet yanıtı alınmıştır. Ulaşılan veriler doğrultusunda yapılan kişisel görüşmelerde verilen yanıtlar dikkate alındığında, evde geçirilen sürelerin iş yükü eğiliminin artmasından dolayı fiziksel yorgunluğu ya da bireysel ihtiyaçları gidermekle değerlendirildiği tespiti yapılmıştır. Sağlık çalışanlarının pandemi sürecinde çalışma saatleri gün bazında azalmış, saat bazında iş yükü olarak artmıştır. Bireysel ihtiyaçları gidermek en temel düzeyde yeme içme, ısınma aile üyeleri ile vakit geçirmek iken fiziksel yorgunluğu gidermek, vücudu bazal metabolizma düzeyine getirerek uyku ve bedensel haz olarak hücredeki her yapıtaşını melodilerle bedeni endikasyon altına alan müziği tercih ettikleri elde edilen sonuçlardandır. Kişinin zihinsel durumunun dışavurumunun salt olgu olarak duyguları yansıttığı ve kaos ortamı olan bir zemin evde kalma sürelerinde olmadığından dolayı bireysel olarak hayal etme, düşünme gücünü merkezinde barından müzik dinleme pratiklerinde değişiklikler yaşandığı tespiti yapılmıştır. İçerisinde psikolojik gerçeklik barından yeni hayat standartlarına adapte olmaya çalışan sağlık çalışanlarının içsel dünyalarına bir dönüş, bizzat tanık oldukları acıları muhakeme etme, yoğun baskı altındaki çalışma hayatlarını gözden geçirme yapılan kişisel görüşmeler doğrultusunda elde edilen sonuçlardandır. Pandemi süreci başlamadan önce dinledikleri müzikler yerini hayatın sert karmaşık gerçeklerine karşı yüksek volümlü müzikler veya duygusal boşlukta tinsel ya da dinlendirici müzikler dinlemeyi tercih ettikleri tespiti yapılmıştır. Düşünme gücü olarak her iki durumun da öncesi ve sonrası olarak değerlendirildiğinde birbirine oranla kendi içerisinde çeşitli benzerlikler barındırsa da ilk olarak, çalışma saatleri içerisinde bulunulan sağlık çalışanlarının kurumunu bireysel olarak temsil etmesi, ikincil olarak ise fiziksel yorgunluğu gidermek ve müzik dinleme pratiğinin kişinin güvenli ortamı olan evinde geçen sürenin, psikolojik rahatlama olarak değerlendirildiği tespiti yapılmıştır.

Tablo 7. Pandemi Sürecinde Evde Kalma Süresinin Müzikal İcraya Etkisi ile İlgili Görüşler

Yanıtlar	Frekans	Değer %
Bağlama	18	35
Keman	12	23
Piyano	10	19
Gitar	8	15
Saksafon	2	4
Kalimba	2	4
Toplam	52	100

Pandemi sürecinde evde kalma süreniz sizi müzikal icraya yöneltti mi? sorusuna Tablo 7 incelediğinde sağlık çalışanlarının evde kalma sürelerindeki gündelik yaşam pratiklerinde geçirdikleri zamanda tinsel dünyalarında müzikal icra eğilimlerine yönelik, profesyonel veya amatör amaçlı bağlama, keman, piyano, gitar, saksafon ve kalimba gibi çalgıların icra dağılım oranları ile karşılaşılmaktadır. Bulduğumuz bölgenin coğrafi olarak Doğu Anadolu toprakları üzerinde yer alması müzik türü olarak Tablo 5'deki elde edilen veriler doğrultusunda Halk Müziğinin dinlenilmesi bu durumu destekler niteliktedir. Tablo 7 incelendiğinde sağlık çalışanlarının müzikal icralarında %35 oranında Bağlama tercih ettikleri tespiti yapılmıştır. Grubun etnik bireysel farklarını gözetmeksizin kahkaha veya gözyaşının yakın şahidi olan türküler, ninniler, ağıtlar ve toplumsal birliktelikteki coşkular, kültürel mirasımız olan dededen toruna aktarılan, aşına olduğumuz halk müziğini oluşturmaktadır. Kulaktan kulağa aktarılan bu ezgilerin icrasında kullanılan bağlamanın, ulaşılan veriler ve yapılan kişisel görüşmeler doğrultusunda sağlık çalışanlarınca yüksek oranda tercih edilmesinin ana nedenini, bu çalgının sesinin ruhani boyutlarına ve yaşadıkları sürecin içindeki stres seviyelerinin hüzünlü duraklarına dönüşmesi oluşturmaktadır.

Gündelik zamandaki uzamsal boyut içerisinde bulunan sağlık çalışanları, metalaştırılmış her yerden ulaşılması kolay ani tüketilen akılda kalıcı melodilerin icrasını yapabilmek ve motivasyonlarını yükseltmek amaçlı elektronik kaynaklardan hızlıca ulaşılabilen Popüler Müziğin yaygın enstrümanlarından %23 Keman ve %19 Piyano gibi çalgılara yönelindikleri tespit edilmiştir. Dinlediği bir ezgiyi ortaya çıkarabilmek veya üretmek amaçlı herhangi bir çalgıyı çalabilmek, sesi karşı tarafa duyurabilmenin psikolojik ve bilişsel düzeyde olumlu etkilerinin ifadesini sağlamaktadır. Yaşanılan süreçte sağlık çalışanları, sessizleşen yeni dünyalarında stres altındaki fırtınalı zamanlarında agresif tavır Rock Müzik enstrümanlarından sıklıkla kullanılan %15 Gitar ve %4 Saksafon icrasına yönelmişlerdir. Çalışmada tespit edilen diğer nokta ise kendine özgü bu haz profesyonel ya da amatör olarak çalışanların esnek çalışma saatlerinden dolayı evde buldukları süreler zarfında ruh hallerini zenginleştirmek ve derinleştirmek amaçlı enstrüman eğitimlerine %4 oranda Kalimba çalgısına zaman ayırmaktadır.

Müzik, bir tavır, ifade biçimi ve duygusal durumu anlatmak için bir gizemdir. Becerideki zamansal uzamsal boyuttur. Çalgıların, fiziksel görünümünün ötesinde, içerisinde bir dünya gizler ve bu gizemli dünya müziktir (Şen, 2016: 67). Şüphesiz müziğin somut hale bürünmesi, kalıcılığı, kültürel aktarımı, el becerisi, ruhani yönü ve aktarımı bu sayededir. Birçok şeyi değiştiren insanoğlu için bu öge kültürel aktarımın varyasyonlardan mutlu yaşam kalitesi için sürekli devam eden donanımdır. Çalgı eğitiminin matematiksel ve bilişsel düzeyi etkilediği bilinen bir gerçekliktir. Bu yüzdendir ki çalgı çalabilmek el kol koordinasyonun sağlığı gibi hızlı ve pratik refleksleri de geliştirdiği bilinmektedir. Bu yüzden sağlık çalışanları için müzik hem işitsel hem de el pratikleri için sonsuz fayda sağlamaktadır.

4. Sonuç

Araştırma, 56 kişiden oluşan örneklem grubu ile yarı yapılandırılmış anket ve kişisel görüşmelerle oluşturulmuştur. Yaşanılan süreçte toplumların her kesimini ve bireyini derinden sarsan Covid-19 pandemi sürecinde sağlık çalışanlarının tanı ve tedavide yer alan doktor ve hemşire grubu ile yapılan çalışma, müzik

beğenilerindeki değişiklikleri tespit etmeye ve anlamaya yönelik durum değerlendirmesini içermektedir. Bu doğrultuda sağlık alanının herhangi bir birimi veya çalışanı, biri diğerinden bağımsız olarak düşünülemez.

Toplumun birçok bireyine göre sağlık çalışanlarının enstrüman eğitimi ile yakından ilgilendikleri, yapılan kişisel görüşmeler doğrultusunda çalgı çalabilmenin hazzı ile el becerilerinde gelişimler tespit edilmiş, meslek grubu olarak hijyen koşullarını maksimum seviyede sağladıkları için sağlık çalışanlarının bir çoğunun Covid-19 virüsünün yayılımında koruyucu bir bariyer olduğu ve ruhsal doyumlarını sağlamak için yüksek düzeyde müzik dinledikleri tespit edilmesinin yanında kültürel doku bazlı müzik tarzlarında değişimler yaşandığı elde edilen bulgular arasındadır. Çalışanların büyük oranda genç dinamik bir nüfusu temsil etmesi ile mesleki olarak yeterli donanıma ve bilgiye sahip bir topluluk ile karşılaşmaktayız. Popüler müzik dinleme oranlarının arttığı, daha duygusal müzikler tercih ettikleri, türkü dinleme sürelerinin arttığı, Rock Müziği yüksek volümde dinledikleri ulaşılan sonuçlardandır. Tıpkı Platon' un devlet anlayışında olduğu gibi bir toplumu anlamak ve anlamlandırmak için dinlediği müziğe bakmak yeterlidir. İnsanlar öznel ya da nesnel olarak yargılarını yeni yaşantılarına adapte etmeye çalışırken, sağlık çalışanlarının gündelik yaşamlarındaki yeni algı düzeyi, beğenilerinin ötesine geçmektedir. Alanların kısıtlı olduğu gündelik yaşam, sadece negatif veya pozitif olarak değil müzik beğenisindeki yeni psikolojik algıyı da alt üst ederek var olanın üzerine ilgiyi azaltmıştır.

İnsan yaşamının her alanında olan müzik, hayatı anlamlandırma çeşitliliğindeki ortak paydada bir kurtarıcı, sorunları hafifletme biçimi, duygu durumunu aktarma, manevi haz düzeyine ulaşma, insanı özgürleştirme olarak sağlık çalışanları için bir nefestir. Müzik bu doğrultuda varlığını bir dil gibi konuşarak gözle görülmeyen yapıda sürekliliğini devam ettirecektir. Tüm birleşenlerin olumsuz olarak bir araya geldiği bu dönem, sağlık çalışanları için dinlenmenin lükse, sohbetin sessizliğe, duyguların karamsarlığa, zamanda hızlı bir ivme ile yükselen çalışma temposuna ve değişken çalışma saatlerine dönüşmüştür. Dünya sessizleştiğinde, düşüncedeki duyumsal seslerin toplumsal dokudaki ifade biçimi sadece müzik olacaktır.

Kaynakça

- Cevizci, A. (2013). Paradigma Felsefe Sözlüğü, Paradigma Yayıncılık, İstanbul.
- Eagleton, T. (2010). Estetiğin İdeolojisi, Doruk Yayınları, İstanbul.
- Er, Ü. (2008). Sağlık Hukuku, Savaş Yayınevi, Ankara.
- Fubini, E. (2006). Müzikte Estetik, Dost Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Hegel, G. W. F. (2011). Estetiğe Giriş, İdea Yayınevi, İstanbul.
- Mustan Dönmez, B. (2015). Müziğin Kökeni Üzerine, Gece Kitaplığı Yayınevi, Ankara.
- Say, A. (2005). Müzik Ansiklopedisi, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara.
- Şen, Ü. S. (2016). Müzik Estetiği Üzerine, Pegem Akademi Yayınevi, Ankara.
- Tunalı, İ. (2012). Estetik, Remzi Yayınevi, İstanbul.
- Yurga, C. (2010). 20. Yüzyılda Türkiye'de Popüler Müzikler, Pegem Akademi Yayınevi, Ankara.

İnternet Kaynakçası

<https://tr.m.wikipedia.org>, Erişim Tarihi: 01-07-2021